

Remissvar 240916
diariennr S2024/00953

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik
Äldre- och
funktionshindersgruppen
103 33 Stockholm

Riksförbundet Unizon yttrande över betänkandet *En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)*

Riksförbundet Unizon samlar över 140 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer samt andra idéburna stödorganisationer. Tillsammans arbetar Unizon för ett jämställt samhälle fritt från våld genom att erbjuda stöd och skydd, förebyggande arbete och politiskt påverkansarbete. Unizons medlemsjourer erbjuder våldsutsatta kvinnor och barn stöd och skydd på uppdrag av socialtjänsten eller i samverkan med kommunen och har utifrån detta granskat betänkandet.

Unizon har tagit del av utredningen vars uppdrag varit att sammanfattningsvis undersöka och ta ställning till om IVO behöver bättre förutsättningar att utöva tillsyn över socialtjänst och verksamhet enligt LSS, och att ingripa när tillsynen visar på brister. Uppdraget har bland annat syftat till att IVO:s tillsyn ska bli effektivare.

Unizon välkomnar förslagen i utredningen att stärka tillsynen inom socialtjänstens område och tillstyrker dessa men med en del kommentarer. En välfungerande tillsyn är en viktig del i att säkerställa att de socialtjänstinsatser som tillhandahålls är av god kvalitet och i enlighet med gällande lagar och regler för medborgarna. Tillsyn ger också insyn i verksamheterna och ökar förutsättningarna att åtgärder vidtas vid konstaterade brister.

Utredningen har också analyserat hur kommunernas olika avtal och upphandlingar följs upp. Unizon vill särskilt poängtera kommunernas möjligheter till reserverade upphandlingar och kontrakt som sedan 1 januari 2023 är möjliga. Idéburna organisationer som uppfyller särskilda krav kan delta i dessa och skyddade boenden är ett exempel. Unizon instämmer i analysen att ansvaret för granskningen av upphandlingar inte är IVOs. Upphandlingsmyndigheten är mer lämpade för uppgiften och bör utveckla sitt uppdrag och öka stödet för vård och omsorg. Kommunerna bör dock ha krav på sig att rapportera till IVO när de säger upp, inte förlänger eller häver ett avtal eller uppmärksammar allvarliga brister hos upphandlad aktör som står under tillsyn av IVO. Anmälningsskyldigheten bidrar till att upprätthålla kvaliteten hos utförarna.

Tillståndsprovning är en viktig reglering med tydliga krav på verksamheten hos aktörerna. Tillståndsplikt för drift av skyddade boenden innebär att dessa omfattas av tillsyn. Unizons förhoppning är att kommunens planeringsansvar och biståndsbeslut härmed ska underlättas för att tillgodose krav på stöd och skydd.

Unizon är allvarligt bekymrade över det minskade antalet placeringar på skyddade boenden och är positiva till åtgärder som förbättrar situationen för våldsutsatta vuxna och barn. Unizon ser dock mycket allvarligt på kommunernas brister i samband med utredningar av orosanmälningar när barn och unga misstänks vara utsatta för våld och instämmer i att skyddet för barn och unga är särskilt viktigt att värna om. Rättsliga begränsningar gör det svårt för IVO att ingripa, men tillsynsansvaret är av stor betydelse liksom särskild avgift vid utebliven verkställighet av biståndsbeslut. Kraven på professionell och god handläggning bör skärpas vilket Unizon ser som ytterst angeläget att uppnå.

En oro är att det i den nya socialtjänstlagen föreslås bli möjligt att fatta beslut om placering på skyddat boende för en ungdom mellan 18–21 år utan en individuell behovsbedömning. Unizon ser därför att det är av stor vikt att de föreslagna förändringarna i tillsynen bör samordnas med förslagen till framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) och en ny socialtjänstlag för att inte försämra IVOs möjligheter att utöva tillsyn av socialtjänst och ingripa vid brister.

Med anledning av ovanstående, att skyddet för barn och unga är särskilt viktigt att värna om önskar Unizon också särskilt lyfta att vi *tillstyrker* förslaget att vitesförelägganden även ska kunna riktas mot staten. Att placerade flickor och unga kvinnor på statliga institutioner utsätts för våld och sexuella övergrepp är klarlagt ([SiS rapport digital pdf uppslag.pdf \(barnrattsbyran.se; IVO, 2023\)](#)). Dessa flickor och unga kvinnor tillhör den grupp av placerade som i allra högst utsträckning, felaktigt, utsätts för särskilda befogenheter. Barn på institution i allmänhet och flickor i synnerhet är en särskilt sårbar grupp och har ofta varit utsatta för och/eller upplevt våld även tidigare i sina liv. Det är av högsta prioritet att vården som bedrivs på statliga ungdomshem utförs med god kvalitet samt av kompetent och lämplig personal. När barn och unga utsätts för brott i samhällets vård bör tillsynen resultera i konsekvenser.

I detta ärende har Emelie Segerdahl, varit föredragande och Rebecka Andersson, generalsekreterare, beslutande.

Stockholm 2024-09-16

Rebecka Andersson
Generalsekreterare
Unizon